

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 500, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE "RAD" D.O.O.
SARAJEVO
ZA 2008.GODINU**

Broj: 060/09

Sarajevo, april 2009. godine

UPRAVI KANTONALNOG JAVNOG PREDUZEĆA „RAD“ d.o.o. SARAJEVO**NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE*****Predmet revizije***

Izvršili smo reviziju priloženog bilansa stanja Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća „Rad“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu – Društvo) sa stanjem na dan 31.12.2008. godine i odgovarajućeg bilansa uspjeha, izvještaja o promjenama na kapitalu i izvještaja o novčanim tokovima za godinu koja je završila na taj dan, te reviziju usklađenosti poslovanja sa propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za izradu i objektivnu prezentaciju ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Ova odgovornost obuhvata: uvođenje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su važne za pripremu i objektivnu prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed korupcije, prevare ili greške, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je takođe odgovorno za usklađenost poslovanja preduzeća sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji BiH („Sl.novine Federacije BiH“ br: 22/06), INTOSAI revizijskim standardima i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da postupamo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o usklađenosti poslovanja i iznosima koji su objavljeni u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka zasnovan je na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalim usljed korupcije, prevare ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su važne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Kvalifikacija:

1. u okviru sumnjivih i spornih potraživanja je i iznos od 2.576.013 KM koji nije utužen i ispravljen na teret rashoda, niti je Uprava vršila procjenu njegove naplativosti, iako je od roka naplate proteklo više od godine dana, što nije u skladu sa načelom opreznosti i pritanju ekonomskih koristi, shodno zahtjevima iz paragrafa 37. i 85. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja i paragrafa 18. MRS 18 - Prihodi, radi čega mi ne možemo potvrditi da će se isti u cjelosti naplatiti, o čemu je šire pojašnjeno u tački 4.5. izvještaja;
2. kao imovina iskazani su stanovi knjigovodstvene vrijednosti 139.536 KM za koje se obračunava amortizacija, ali po osnovu kojih se ne ostvaruje, niti je vršena procjena pritanja budućih ekonomskih koristi, što nije u skladu sa zahtjevom iz paragrafa 7 MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, o čemu je obrazloženo u tački 4.4. izvještaja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, osim za efekte koje na finansijske izvještaje mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, finansijski izvještaji po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno finansijski položaj Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća „Rad“ d.o.o. Sarajevo na dan 31.12.2008. godine, rezultate poslovanja i novčani tok za godinu koja je završila na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća „Rad“ d.o.o. Sarajevo u toku 2008. godine bilo je u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom, osim za napomene navedene u tački 1. i 2. u prethodnom pasusu.

Bez daljnje kvalifikacije našeg mišljenja skrećemo pažnju na slijedeće:

1. Struktura iskazanog kapitala nije u skladu sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, jer je prilikom usklađivanja statusa Društva sa Zakonom o privrednim društvima došlo do njene značajne neusklađenosti. Postupak upisa i registracije osnovnog kapitala urađen je kao da se radi o pravnom licu koji se tek osniva, iako se radi o subjektu koji je po osnovu višegodišnjeg poslovanja na datum usklađivanja raspolagao sa sredstvima, imao stvorene obaveze i iskazao kapital. Stoga i iskazane revalorizacione rezerve nisu rezultat usklađivanja i očuvanja vrijednosti kapitala, već predstavljaju kapital proizišao iz poslovanja, formiran prije usklađivanja statusa i registracije osnovnog dijela u novcu u iznosu od 10.000 KM, o čemu je obrazloženo u tački 4.8. izvještaja.

Sarajevo, 22.05.2009. godine

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

BILANS STANJA NA DAN 31.12.2008. GODINE	1
BILANS USPJEHA ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31.12.2008.	2
IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA ZAKLJUČNO SA 31.12.2008.....	3
IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31.12.2008.....	4
1. UVOD	5
2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	5
3. REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
4. NALAZI I PREPORUKE	6
4.1 Osvrt na preporuke iz prethodnog izvještaja i ostale kontrole nadležnih organa.....	6
4.2 Sistem internih kontrola.....	7
4.3 Plan poslovanja i finansijski plan	8
4.4 Stalna sredstva	8
4.5 Potraživanja	10
4.6 Novac i novčani ekvivalenti.....	11
4.7 Obaveze.....	11
4.8 Kapital	12
4.9 Prihodi	13
4.10 Rashodi.....	14
4.11 Finansijski rezultat	15
4.12 Nabavke.....	15
5. KOMENTAR	16

B I L A N S S T A N J A na dan 31.12.2008. godine

O p i s	31.12.2008.	31.12.2007.
STALNA SREDSTVA	18.679.150	18.514.560
Stalna nematerijalna sredstva	14.850	2.190
Računarski programi – software	14.850	2.190
Nekretnine, postrojenja i oprema	18.605.502	18.447.082
Zemljišta	2.819.386	2.819.386
Građevinski objekti	4.684.567	4.806.513
Postrojenja i oprema	10.801.428	10.497.894
Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi	160.561	160.562
Stambene zgrade i stanovi	139.536	143.801
Avansi za materijalna sredstva	24	18.926
Ostala stalna materijalna sredstva	279	341
Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi	58.519	64.947
Udjeli u pridruženim pravnim licima	58.518	
Dati zajmovi, depoziti i kaucije		64.946
Ulaganja u dužničke vrijedn.papire i ost.dug.ulaganja	1	1
TEKUĆA SREDSTVA	15.234.973	15.833.867
Zalihe	1.424.362	1.174.918
Potraživanje od prodaje	10.212.977	7.607.732
Druga kratkoročna potraživanja	191.892	121.999
Novac i novčani ekvivalenti	2.775.316	6.643.852
Aktivna vremenska razgraničenja	630.426	285.366
UKUPNA AKTIVA	33.914.123	34.348.427
Vanbilansna evidencija	14.169.140	13.992.013
KAPITAL	20.130.464	20.027.088
Upisani osnovni kapital	10.000	10.000
Revalorizacione i prenesene rezerve	19.041.577	19.041.577
Akumulirana (zadržana) dobit	1.078.887	975.511
OBAVEZE	13.783.659	14.321.339
Dugoročne obaveze	8.450.526	9.933.706
Dugoročne finansijske obaveze	5.063.814	6.748.446
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	3.386.712	3.185.260
Kratkoročne obaveze	5.333.133	4.387.633
Kratkoročne finansijske obaveze	1.050.601	136.915
Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze	3.988.632	3.881.612
Pasivna vremenska razgraničenja	293.900	369.106
UKUPNA PASIVA	33.914.123	34.348.427
Vanbilansna evidencija	14.169.140	13.992.013

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila njihovo izdavanje. Isti su usvojeni od strane Nadzornog odbora na sjednici održanoj 25.02.2009. godine.

B I L A N S U S P J E H A za godinu koja je završila 31.12.2008.

O p i s	31.12.2008.	31.12.2007.
Prihod od prodaje	32.626.568	29.311.030
Troškovi za prodano	36.708.850	32.668.193
Bruto gubitak	4.082.282	3.357.163
Troškovi distribucije		
Troškovi uprave i administracije	3.899.326	3.614.306
Drugi operativni rashodi	9.493	143.163
Gubitak od operativne aktivnosti	7.991.101	7.114.632
Drugi finansijski prihodi	164.721	163.109
Rashodi po osnovu kamata	106.175	158.384
Drugi finansijski rashodi	68.260	579
Dobit od finansijske aktivnosti		4.146
Gubitak od finansijske aktivnosti	9.714	
Prihodi po osnovu promj.vrijedn.(revalorizacije) i dr.		
Dobici od prodaje stalne imovine	11.509	81.106
Ostali prihodi	12.422.368	12.037.819
Rashodi (gubici) od ulaganja u dr.povez.društva		
Gubici od umanjenja vrijednosti stalne imovine	211.787	
Gubici od prodaje stalne imovine		10.150
Ostali rashodi	4.106.413	4.776.100
Dobit od ostalih aktivnosti	8.115.677	7.332.675
Dobit perioda	114.862	222.189
Porez na dobit	11.486	30.824
Neto dobit perioda	103.376	191.365

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila njihovo izdavanje. Isti su usvojeni od strane Nadzornog odbora na sjednici održanoj 25.02.2009. godine.

IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA zaključno sa 31.12.2008.

(INDIREKTNA METODA)

O p i s	Oznaka	IZNOS tekuća godina	IZNOS prethodna godina
Gotovinski tok iz poslovnih aktivnosti			
1 Neto dobit (gubitak)		103.376	191.365
Usklađivanje za:			
2 Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	(+)		2.879.305
3 Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)		
4 Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	(+)		
5 Rashodi (prihodi) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)		
6 Usklađivanje po osnovu finansijskih stalnih sredstava	+(-)		
7 Nereal.rashodi (prihodi) kod razm.valuta na trž. (kursne razlike)	+(-)		
8 Ostala uskl. za neg.stavke i tok.koji se odnose na ulag.i fin.akt.	+(-)		
9 Svega 2 do 8			2.879.305
10 Smanjenje (povećanje) zaliha	+(-)	(249.444)	151.563
11 Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+(-)	(2.605.245)	471.480
12 Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+(-)	(69.893)	(2.620)
13 Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	(345.060)	246.184
14 Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+(-)	2.563.314	(244.403)
15 Povećanje (smanjenje) ostalih obaveza	+(-)	(2.456.294)	573.931
16 Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	126.246	(401.038)
17 Svega 10 do 16		(3.036.376)	795.097
18 A. Neto gotovinski tok od poslovnih aktivnosti (1+9+17)		(2.933.000)	3.865.767
Novčani tok od ulagačkih aktivnosti			
19 Nabavka (prodaja) stalnih nematerijalnih sredstava	-(-)	(12.660)	(2.871.025)
20 Nabavka (prodaja) stalnih materijalnih sredstava	-(-)	(158.358)	(585.302)
21 Sticanje (otuđenje) udjela u zavisnim društvima	-(-)		
22 Sticanje (otuđenje) udjela u pridruženim pravnim licima	-(-)	(58.518)	(1)
23 Dati zajmovi (povrat zajmova) pravnim licima u grupi	-(-)		
24 Dati zajmovi (povrat zajmova) dr. povezanim pravnim licima	-(-)		
25 Sticanje (otuđenje) drugih ulaganja	-(-)		
26 Dati zajmovi (povrat zajmova) drugim pravnim licima	-(-)	64.946	6.987
27 Ostali tokovi od ulagačkih aktivnosti	-(-)		
28 B. Neto gotovinski tok od ulagačkih aktivnosti (19 do 27)		(164.590)	(3.449.341)
Novčani tok od finansijskih aktivnosti			
29 Primici od izdavanja dionica i ost.oblika form.i poveć kapitala	(+)		
30 Otkup (iskup) dionica i ostalih oblika kapitala	(-)		
31 Nabavka (prodaja) vlastitih dionica	-(-)		
32 Primljena (pozajmljena) sredstva	(+)	(770.946)	(164.200)
33 Povrat pozajmljenih sredstava	(-)		
34 Plaćanje dividendi	(-)		
35 Ostali troškovi od finansijskih aktivnosti	-(-)		1
36 C. Neto gotovinski tok od finansijskih aktivn. (29 do 35)		(770.946)	(164.199)
37 Neto povećanje (smanjenje) gotov. na rač.i blagajni (A+B+C)		(3.868.536)	252.227
38 Početno stanje gotovine na računu i blagajni		6.643.852	6.391.625
39 Konačno stanje gotovine na računu i u blagajni		2.775.316	6.643.852
40 Neto povećanje (smanjenje) gotov. na rač.i blagajni (39-38)		(3.868.536)	252.227

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila njihovo izdavanje. Isti su usvojeni od strane Nadzornog odbora na sjednici održanoj 25.02.2009. godine.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU za godinu koja je završila 31.12.2008.

O p i s	Upisani vlasnički kapital	Revalorizacione rezerve	Akumulirana nerasp. dobit/ nepokr. gubit.	UKUPNO
Stanje na dan 31.12.2006. godine	10.000	19.041.577	784.145	19.835.722
Učinci promj. u račun. politikama Učinci ispravke grešaka				
Ponovno iskazano stanje na dan 31.12.2006. godine, odnosno, 01.01.2007. godine	10.000	19.041.577	784.145	19.835.722
Učinci revalor.mat. i nem. sred. Neto dobit perioda			191.366	191.366
Objavljene divid.i drugi oblici raspodjele dobiti i pokr.gubitka Emisija dion.kapitala i dr.oblici povećanja ili smanjenja osn.kapitala				
Stanje na dan 31.12.2007. godine	10.000	19.041.577	975.511	20.027.088
Učinci promj. u račun. politikama Učinci ispravke grešaka				
Ponovno iskazano stanje na dan 31.12.2007. godine, odnosno, 01.01.2008. godine	10.000	19.041.577	975.511	20.027.088
Učinci revalorizacije mat. i nem. sred. Ostali dobiti (gubici) perioda koji nisu iskazani u bilansu uspjeha Neto dobit perioda			103.376	103.376
Objavljene divid.i drugi oblici raspodjele dobiti i pokr.gubitka Emisija dionič.kapitala i dr.oblici povećanja ili smanjenja osn.kapitala				
Stanje na dan 31.12.2008. godine	10.000	19.041.577	1.078.887	20.130.464

Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila njihovo izdavanje. Isti su usvojeni od strane Nadzornog odbora na sjednici održanoj 25.02.2009. godine.

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA KANTONALNOG JAVNOG KOMUNALNOG PREDUZEĆA „RAD“ d.o.o. SARAJEVO ZA 2008. GODINU

1. UVOD

Kantonavno javno komunalno preduzeće „Rad“ d.o.o. Sarajevo je pravno lice koje samostalno obavlja privrednu djelatnost od općeg interesa za Kanton Sarajevo. Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu broj: UF/I-2582/05, od 20.04.2006. godine registrovano je kao društvo s ograničenom odgovornošću i posluje pod nazivom: Kantonavno javno komunalno preduzeće »Rad« d.o.o. Sarajevo.

Skraćeni naziv pravnog subjekta je KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu – Društvo).

Osnivač i 100 % vlasnik državnog kapitala je Kanton Sarajevo.

Osnovne djelatnosti preduzeća su prikupljanje, odvoz i deponovanje otpadaka, održavanje gradske deponije, čišćenje i pranje javnih površina, održavanje, uređenje i izgradnja javnih saobraćajnica, gradska parkirališta i javne garaže, uklanjanje snijega i sprečavanje poledice na javnim površinama.

Unutrašnja organizacija Društva utvrđena je Statutom, a razrađena Pravilnikom o radu, u okviru kojeg je uređena i unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta. Poslovi iz nadležnosti Društva obavljaju se u okviru slijedećih organizacionih jedinica:

- Pogon «Javna higijena»,
- Pogon «Građevinskog održavanja i izgradnje javnih saobraćajnica»,
- Pogon «Održavanje»,
- Sektor za ekonomske, pravne i opšte poslove

U okviru istih, organizovane su niže organizacione jedinice, radne jedinice i službe. Služba komunalnih redara i kontrole, organizovana je kao posebna, samostalna služba.

Sjedište Društva je u Sarajevu, u ulici Paromlinska broj 57.

Na dan 31.12.2008. godine, u Društvu je bilo 1.248 zaposlenih.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji i usklađenost poslovanja Društva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom i primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Revizija uključuje i procijenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i spriječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitivali smo procese koji se odnose na obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti, zakonsku i usklađenost sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, planiranje poslovnih aktivnosti i sa njima povezane račune vezane za sredstva, obaveze i kapital, prihode i rashode, uključujući značajnije troškove poslovanja i procedure javnih nabavki. Obzirom da je revizija obavljena na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške nisu otkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja za koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvještavanje.

3. REZIME DATIH PREPORUKA

Izvršenom revizijom finansijskih izvještaja konstatovali smo određene propuste i nepravilnosti. U cilju otklanjanja istih, dali smo slijedeće preporuke:

- *Uprava treba da izvrši procjenu rizika značajnijih procesa rada i da poduzme adekvatne mjere u pogledu promjene poslovnog ambijenta i sadašnjih uslova poslovanja;*
- *u cilju daljeg jačanja sistema internih kontrola Uprava treba preispitati postojeće interne akte i procedure, unaprijediti ih ili usvojiti nove kako bi postigla razumnu sigurnost da se poslovanje obavlja u skladu sa postavljenim ciljevima poslovanja i važećim propisima;*
- *u bilansu stanja priznavati samo ona sredstva od kojih se očekuje priticanje ekonomske koristi povezanih sa istim sredstvom, a u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 7. MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema;*
- *radi zaštite imovine i realnog iskazivanja potraživanja postojeće politike potraživanja dopuniti, unaprijediti i usaglasiti sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima;*
- *preispitati iskazana dugovna salda na kontima dobavljača i pravilno evidentirati svaku pojedinačnu stavku;*
- *utvrditi stvarnu strukturu kapitala u skladu sa računovodstvenim propisima i izvršiti usklađivanje registrovanog kapitala sa knjigovodstvenim.*

4. NALAZI I PREPORUKE

4.1 Osvrt na preporuke iz prethodnog izvještaja i ostale kontrole nadležnih organa

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH po drugi put obavlja reviziju finansijskih izvještaja predmetnog klijenta. Prvi put revizija je izvršena za 2005. godinu. Provedenom revizijom utvrdili smo da su preporuke date u prethodnoj reviziji u najvećem dijelu implementirane, osim u dijelu koji se odnosi na politike potraživanja koje još uvijek nisu usklađene sa općeprihvaćenim računovodstvenim pravilima.

Reviziju finansijskih izvještaja za 2007. i 2008. godinu obavio je vanjski revizor, revizorska kuća „Džaferović“ d.o.o. Sarajevo. Za 2007. godinu dato je pozitivno mišljenje sa isticanjem predmeta, u vidu preporuka, koje su u potpunosti ispoštovane. Na osnovu obavljene revizije za 2008. godinu, isti revizor dao je pozitivno mišljenje.

U revidiranoj godini izvršena je kontrola obračuna i uplate PDV-a, o čemu je sačinjen zapisnik od 28.10.2008. godine. Kontrolom ovlaštenih lica Uprave za indirektno oporezivanje obuhvaćen je period od 01.01.2006. do 31.08.2008. godine. Nisu utvrđene značajnije nepravilnosti. Za kontrolisani period utvrđena je obaveza po osnovu neosnovanog odbitka ulaznog PDV-a na krajnju potrošnju u iznosu od 1.633 KM.

4.2 Sistem internih kontrola¹⁾

Organizacija Društva utvrđena je Statutom, a razrađena Pravilnikom o radu, kojim je utvrđena i unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta. Sistematizovano je 1.214 stalnih i 20 sezonskih radnih mjesta, a u stalnom radnom odnosu zaposleno je 1.248 izvršilaca. Veći broj uposlenih u odnosu na sistematizovana radna mjesta Uprava obrazlaže postojanjem značajnog broja invalida rada, uglavnom PK i NK radnika, kojih je na datum izvještavanja bilo 98. Kvalifikaciona struktura uposlenika uglavnom je adekvatna uslovima iz Pravilnika. Manji broj raspoređen je na druge poslove, adekvatne njihovoj trenutnoj radnoj sposobnosti i utvrđenom stepenu invaliditeta. Najveći broj i dalje obavlja iste poslove, ali je njihov učinak smanjen. Iz navedenih razloga i zbog obima poslova uposleno je više izvršilaca. Uprava je svjesna navedene činjenice, ali u sadašnjim okolnostima nije u mogućnosti ovo stanje riješiti. Aktivnosti koje se poduzimaju odnose se na postepeno i sistemsko zbrinjavanje invalida rada, adekvatnu zamjenu i popunu upražnjenih radnih mjesta.

Povećanje broja uposlenih nije provedeno po propisanoj proceduri, niti je usaglašeno sa važećim aktom. Posljedice većeg broja uposlenih odražava se na povećanje troškova u revidiranom periodu.

Društvo je u najvećem dijelu uredilo kontrolne aktivnosti koje predstavljaju politike i procedure rada svih uposlenih. Doneseni su svi značajniji akti, pored ostalih i Etički kodeks. Značajan dio kontrolnih aktivnosti uređen je procedurama i uputstvima standarda upravljanja kvalitetom DIN EN ISO 9001:2000. Ranije dobiveni certifikat je u maju 2008. godine obnovljen. U istoj godini Društvu je dodijeljen i certifikat okolinskog upravljanja DIN EN ISO 14001:2004. Provedenom revizijom utvrdili smo da se svi akti i procedure ne primjenjuju u potpunosti. Kao primjer toga navodimo politike potraživanja usvojene od strane Uprave po osnovu kojih Društvo ostvaruje najznačajnije koristi. U revidiranoj godini, evidentan je trend pada naplate potraživanja. Postojeće politike ne daju očekivane rezultate, te ih je radi efikasnije naplate potrebno unaprijediti, o čemu je šire pojašnjeno u tački 4.5. izvještaja.

Uprava nije vršila procjenu rizika poslovanja koji su neophodni radi poduzimanja blagovremenih mjera i radnji i svođenja u razumnu kontrolu ispunjenje postavljenih ciljeva. Uprava treba imati u vidu da osnivač u narednom periodu neće biti u mogućnosti da finansijski podržava Društvo kao što je činio u dosadašnjem periodu.

Odjel za internu reviziju, uspostavljen početkom 2008. godine, sačinio je godišnju studiju rizika. Odjel je izvršio revizije značajnijih rizičnih područja i nije utvrdio značajnije propuste i nepravilnosti. Manji propusti i nedovoljno funkcionisanje sistema internih kontrola utvrđeni su prilikom kontrole izvođenja građevinskih radova i kod potrošnje goriva i maziva, obzirom da se procedure ISO standarda kojima je uređena ova problematika u potpunosti ne primjenjuju. Značajan broj starijih vozila ne posjeduje ugrađene aparate koji bi mjerili stvarnu potrošnju goriva i maziva po radnom satu. Uprava je razmatrala i poduzela aktivnosti na realizaciji datih preporuka.

Poslovne i radne procese u Društvu podržava softver i posebne aplikacije, nabavljeni kao gotovi paketi. Većina poslovnih objekata povezana je optičkim kablom, a unutar objekata razvedena je LAN mreža. Postojeći mrežni uređaji (switcheri i routeri) su zastarjeli. Značajan broj servera i računara koji se koriste je otpisan i tehnološki zastario. U 2008. godini instaliran je novi aplikativni software, koji pored ostalog podržava značajne segmente poslovanja kao što su finansijsko knjigovodstvo, naplata, obračun plaća, evidencije putnih i radnih naloga. Korisničke aplikacije su starije verzije office programa.

Sistem internih kontrola ¹⁾ - prema Međunarodnom standardu revizije (ISA 315), označava sve politike i postupke usvojene od strane rukovodstva pravnog subjekta radi pomoći u postizanju svojih ciljeva u smislu obezbjeđenja, u mjeri u kojoj je to moguće, urednog i efikasnog poslovanja, uključujući pri tome pridržavanje utvrđene politike rukovodstva, zaštitu imovine, sprečavanje i otkrivanje prevara i grešaka, tačnost i potpunost računovodstvenih evidencija i blagovremenu izradu pouzdanih finansijskih informacija

Interne kontrole, prema izvještaju Komiteta sponzorskih organizacija Tredvej komisije (Comitee od Sponsoring Organisations of the Treadway Commission – COSO), definišu se kao proces, ustanovljen i vođen od strane upravnog (nadzornog) odbora, uprave i drugog osoblja, a cilj mu je da obezbjedi razumno uvjerenje vezano za postizanje ciljeva u slijedećim kategorijama: efikasnosti i uspješnosti poslovanja, pouzdanosti finansijskog izvještavanja, saglasnosti sa postojećim zakonima i propisima i zaštita imovine od neovlaštenog prisvajanja, korištenja ili otuđenja.

Preporuke:

Uprava treba da izvrši procjenu rizika značajnijih procesa rada i da poduzme adekvatne mjere u pogledu promjene poslovnog ambijenta i sadašnjih uslova poslovanja.

U cilju daljeg jačanja sistema internih kontrola Uprava treba preispitati postojeće interne akte i procedure, unaprijediti ih ili usvojiti nove kako bi postigla razumnu sigurnost da se poslovanje obavlja u skladu sa postavljenim ciljevima poslovanja i važećim propisima.

4.3 Plan poslovanja i finansijski plan

Plan poslovanja za 2008. godinu sačinjen je na bazi trogodišnjeg plana, ostvarenih i procijenjenih rezultata rada i poslovanja za prethodnu godinu, te na bazi smjernica i ciljeva poslovne politike Kantona Sarajevo za 2008. godinu i ciljeva poslovne politike Društva. Plan sadrži i kapitalna ulaganja koja je prema prioritetima sačinila Uprava. Plan poslovanja usvojen je od strane Nadzornog odbora 27.12.2007. godine. Nakon usvajanja budžeta Kantona, Grada Sarajeva i općina u 2008. godini donesen je Rebalans plana kapitalnih ulaganja.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u slijedećim iznosima:

		Ostvareno u 2007.	Planirano za 2008.	Ostvareno u 2008.	Indeks (5:3)	Indeks (5:4)
1	2	3	4	5	6	7
I	Ukupan prihod	41.593.062	41.400.000	45.225.166	108,74	109,24
II	Ukupni rashodi	41.370.873	41.274.000	45.110.304	109,04	109,30
III	Dobit (I – II)	222.189	126.000	114.862	51,70	91,16

Uprava je pratila realizaciju Plana na osnovu mjesečnih finansijskih pregleda i pokazatelja direktora Sektora za ekonomsko pravne poslove i kvartalnih izvještaja izvršnih direktora pogona.

Izvještavanje Nadzornog odbora i Skupštine Društva, putem resornog Kantonalnog ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša bilo je redovno. To se posebno odnosi na sredstva dobivena po osnovu dotacija iz Budžeta Kantona, o čijim su utrošcima sačinjavani i resornom ministarstvu dostavljani polugodišnji i godišnji izvještaji.

4.4 Stalna sredstva

Knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava na datum bilansa iskazana je u slijedećim iznosima:

	31.12.2008.	31.12.2007.
STALNA SREDSTVA	18.679.150	18.514.560
Stalna nematerijalna sredstva	14.850	2.190
Nekretnine, postrojenja i oprema	18.605.502	18.447.082
Ostala stalna materijalna sredstva	279	341
Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi	58.519	64.947

Stalna nematerijalna sredstava čini software u koji je u 2008. godini uloženo 16.200 KM.

Nekretnine, postrojenja i oprema predstavljaju najveći dio imovine, čija se struktura i promjene u revidiranoj godini daju u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljište	Građevin. objekti	Postroj. i oprema	Transpor. sredstva	Mat.sred. u priprav.	Ostalo	Ukupno
1 Nabavna vrijednost							
na dan 31.12.2007.	2.819.386	8.837.606	25.015.894	20.825.322	160.561	581.529	58.240.297
- direktna povećanja u 2008. g.					3.453.792		3.453.792
- prijenos sa priprav. (inv. u toku)		62.135	1.561.845	1.829.812	(3.453.792)	516.662	516.662
- otuđenje i rashodovanje		(51.889)	(1.333.622)	(468.525)			(1.854.036)
- ostalo			181.303	(292.984)		(535.565)	(647.246)
na dan 31.12.2008.	2.819.386	8.847.852	25.425.420	21.893.625	160.561	562.626	59.709.470
2 Akumulirana amortizacija							0
na dan 31.12.2007.		4.031.092	19.206.421	16.136.901		418.801	39.793.215
- amortizacija za 2008.		169.421	1.506.057	1.273.258		4.264	2.953.001
- otuđenje i rashodovanje		(37.229)	(1.136.863)	(468.156)			(1.642.248)
- ostalo							
na dan 31.12.2008.		4.163.284	19.575.615	16.942.003		423.065	41.103.967
3 Neto knjigov. vrijednost							
na dan 31.12.2007.	2.819.386	4.806.514	5.809.473	4.688.422	160.561	162.728	18.447.083
na dan 31.12.2008.	2.819.386	4.684.568	5.849.805	4.951.623	160.561	139.561	18.605.502

Nekretnine, postrojenja i oprema priznati su i vrednovani po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu amortizaciju. Nije vršena naknadna procjena vrijednosti ove imovine.

Zemljište se odnosi na deponije, građevinsko i zemljište za eksploataciju kamena i šljunka i za ista Društvo posjeduje dokaze o vlasništvu.

Građevinski objekti izgrađeni na vlastitom zemljištu, u posjedu su Društva.

Postrojenja, oprema i transportna sredstva odnose se na sredstva koja služe za obavljanje osnovnih, administrativnih i ostalih poslovnih djelatnosti.

Nekretnine, postrojenja i oprema povećani su po osnovu nabavki koje su se finansirale iz vlastitih i doniranih sredstava Kantona i općina. Nabavljena sredstva ispravno su evidentirana, a amortizacija pravilno obračunata. Smanjenje ove imovine izvršeno je po osnovu rashodovanja i isknjiženja otpisanih sredstava, o čemu su donesene potrebne odluke. Sve nabavke nekretnina, postrojenja i opreme evidentirane su putem konta **investicije u toku**. Sredstva su aktivirana, osim investicije koja se odnosi na izgradnju nadstrešnice tehničkog servisa u vrijednosti od 160.561 KM. Ista je okončana i aktivirana u januaru tekuće godine.

Amortizacija za 2008. godinu obračunata je po stopama iz Odluke o visini amortizacionih stopa, broj: 80/08, od 07.01.2008. godine. Odluku je donio direktor. Otpis se vršio linearnom metodom za svako pojedinačno sredstvo.

Prema istoj Odluci, odobrena je slijedeća visina amortizacionih stopa za karakteristična sredstva:

Naziv sredstva	Vijek trajanja (god.)	Stopa amortizacije (%)
Građevinski objekti	od 5,5 do 66,5	od 1,5 do 18,0
Mašine i postrojenja	od 5,5 do 8,5	od 12,0 do 18,0
Transportna sredstva	od 5,5 do 6,5	od 15,5 do 18,0

Provedenom revizijom utvrdili smo i da se:

- **u aktivnom bilansu vodi 9 stanova, u neto vrijednosti od 139.536 KM.** Prema izjavi odgovornih lica, radi se o stanovima koji još uvijek nisu privatizovani, a koji koriste uposlenici. Od iskazanih stanova ne ostvaruje se ekonomska korist, niti je vršena procjena pritanja budućih ekonomskih koristi, ali se za iste obračunava amortizacija. Iskazivanje ove imovine nije u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 7. MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i važećim propisima o privatizaciji, prema kojima se ova imovina treba da privatizuje.

Društvo ima ograničeno pravo raspolaganja nad dijelom pokretne imovine koje je u vidu založnog prava dato na transportna sredstva nabavljena iz kredita Kuvajtskog fonda.

Preporuka:

U bilansu stanja priznavati samo ona sredstva od kojih se očekuje pritanje ekonomske koristi povezanih sa istim sredstvom, a u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 7. MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema.

4.5 Potraživanja

Na datum bilansa, iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2008.	31.12.2007.
POTRAŽIVANJA	10.404.869	7.729.731
Potraživanja od prodaje	10.212.977	7.603.295
Kupci u zemlji	39.734.611	44.848.756
(Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(29.521.634)	(37.245.461)
Potraživanja za prodatu robu u komisijonu	0	4.437
Druga kratkoročna potraživanja	191.892	121.999

Potraživanja su priznata u momentu ispostavljanja faktura za obavljene usluge, izvršene radove i prodaju robe.

Analizirajući iskazana potraživanja na datum bilansa revidirane i prethodne godine, evidentan je trend porasta nenaplaćenih potraživanja. Potraživanja od prodaje veća su za 34,24 % od iskazanih potraživanja na datum prethodnog bilansa. U okviru iskazanih potraživanja od prodaje, najznačajnija su potraživanja od kupaca u iznosu od 10.212.977 KM, čija je ročnost bila slijedeća:

Kupci	Do 15 dana	30 dana	31-90 d.	91-180 d.	181-360 d.	1-3 god.	Ukupno
Ostale usluge	1.446.137	586.426	272.021	386.242	83.094	320.773	3.094.693
Građani	894.581	632.288	655.317	74.134	-	-	2.256.320
Privreda	785.443	231.748	407.627	522.455	567.902	2.255.240	4.770.415
Garaže	90.218	656	205	470	-	-	91.549
Ukupno	3.216.379	1.451.118	1.335.170	983.301	650.996	2.576.013	10.212.977

Društvo ima usvojene politike potraživanja, prema kojima se potraživanja za koje se pretpostavlja da neće biti naplaćena ili nisu naplaćena u roku iskazuju na teret neposrednih rashoda kao sumnjiva potraživanja. U momentu podizanja tužbe, sumnjiva potraživanja preknjižavaju se kao sporna. Prema proceduri ISO standarda, nenaplaćeno potraživanje smatra se sumnjivim ukoliko se ne naplati u roku od 30 dana. Za masovno fakturisanje (odvoz smeća za privredu i građane) opomene pred tužbu šalju se dva puta godišnje. Ako korisnik usluge, fizičko lice uslugu ne uplati u roku od 11 mjeseci, a pravna lica u roku od 3 godine, isti se utužuju.

Provedenom revizijom utvrdili smo da se:

- usvojene politike potraživanja ne primjenjuju, jer se na teret rashoda ne vrši prijenos svih potraživanja koja se prema politici smatraju sumnjivim i spornim. Usvojene politike nisu jasno precizirale na koji način se dokazuje ili pretpostavlja da neko potraživanje neće biti naplaćeno i za koji iznos treba izvršiti ispravku i teretiti rashode. Usvojena politika po ISO standardima precizira da je sumnjivo svako potraživanje koje nije naplaćeno u roku od 30 dana. Ova politika se ne poštuje. Prema izjavama odgovornih osoba, po ovoj proceduri postupa se jedino kod vanrednih kupaca, obzirom da je za ostale kategorije kupaca, zbog njihovog velikog broja, neprimjenjivo. Naprijed navedeno ukazuje da Uprava ne posvećuje dužnu pažnju nad vlastitim politikama i usaglašavanju istih. Tako su krajem revidirane godine nenaplaćena potraživanja u iznosu od 10.159.812 KM prenesena na sumnjiva i sporna potraživanja, od čega je 3.811.802 KM utuženo i za isti iznos terećeni su rashodi perioda. Odluke o ispravci potraživanja donio je direktor Društva. Na nepoštivanje vlastitih politika ukazuje i podatak da su pored iznosa utuženih potraživanja u 2008. godini, bez prethodne ispravke i utuženja, na osnovu posebnih odluka Nadzornog odbora otpisana i nenaplaćena potraživanja iz ranijeg perioda u ukupnom iznosu od 311.350 KM;
- osim što se ne primjenjuju, usvojene politike potraživanja nisu usklađene sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima. Rokovi za utuženja nenaplativih potraživanja od pravnih lica od

3 godine nisu u skladu sa zahtjevima iz standarda. Utuženja koja se vrše samo da ne zastare, a ne u svrhu procjene priliva sredstava nisu u saglasnosti sa načelom opreznosti. Paragraf 37. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja nalaže opreznost prilikom pripreme i sastavljanja finansijskih izvještaja, posebno nenaplativih potraživanja, što znači da Uprava treba da izvrši procjenu naplativosti iskazanih potraživanja i da za procijenjeni iznos nenaplativosti koriguje ranije priznati prihod. Paragraf 85. Okvira nalaže da se kao kriterij priznavanja koristi pritanje ekonomskih koristi, kako bi se ukazalo na stepen izvjesnosti priliva i odliva sredstva, a što se zahtjeva i paragrafom 18. MRS 18 – Prihodi.

Zbog naprijed navedenog, mi procjenjujemo da u okviru iskazanih sumnjivih i spornih potraživanja iznos od 2.576.013 KM neće biti naplaćen u cjelosti, te je isti, u skladu sa načelom opreznosti, trebalo ispraviti na teret rashoda izvještajnog perioda. Obzirom na činjenicu da se radi o kratkoročnim potraživanjima za koja Uprava na datum bilansa nije vršila procjenu naplativosti, mi ne možemo potvrditi da je realno očekivanje Uprave da će iskazani iznos naplatiti.

Preporuka:

Radi zaštite imovine i realnog iskazivanja potraživanja postojeće politike potraživanja dopuniti, unaprijediti i usaglasiti sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima.

4.6 Novac i novčani ekvivalenti

Novčana sredstva iskazana kao gotovina i ekvivalenti gotovine, na datum bilansa iznosila su:

	31.12.2008.	31.12.2007.
Novac i novčani ekvivalenti	2.775.317	6.643.852
Računi u bankama – transakcijski (u domaćoj valuti)	1.126.003	4.861.219
Blagajne (u domaćoj valuti)	671	157.865
Devizni račun (u EUR)	1.648.642	1.624.769
Devizna blagajna	0	0

Gotovina i ekvivalenti gotovine odnose se na sredstva koja se vode na računima i u blagajnama Društva. Transakcijski računi otvoreni su kod dvije banke: UniCredit bank d.d. Sarajevo i IntesaSanpaolo bank d.d. Sarajevo. Devizni račun (u EUR-ima) otvoren je kod UniCredit bank d.d. Sarajevo.

Raspolaganje sa sredstvima na računima je kolektivno. Ovlaštenja za raspolaganje ima direktor i još četiri ovlaštena lica.

4.7 Obaveze

U finansijskim izvještajima na datum bilansa, iskazane su slijedeće obaveze:

	31.12.2008.	31.12.2007.
OBAVEZE	13.783.659	14.321.339
Dugoročne obaveze	8.450.526	9.933.706
Dugoročne finansijske obaveze	5.063.814	6.748.446
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	3.386.712	3.185.260
Kratkoročne obaveze	5.333.133	4.387.633
Kratkoročne finansijske obaveze	1.050.601	136.915
Obaveze prema dobavljačima	3.411.018	847.704
Obaveze za PDV	450.512	631.533
Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge kratkoročne obaveze	127.102	2.402.375
Ostale obaveze i pasivna vremenska razgraničenja	293.900	369.106

U odnosu na prethodnu godinu, ukupne obaveze na datum bilansa manje su za 3,75 %.

Dugoročne finansijske obaveze su obaveze po osnovu finansijskih kredita. Najveći dio u iznosu od 4.741.441 KM odnosi se na obaveze prema Svjetskoj banci po osnovu dobivenih sredstava za Projekat upravljanja čvrstim otpadom. Rok vraćanja kredita je 25 godina, uz grace period od 8 godina. Otplata kredita počela je 2001. godine i prema otplatom planu traje do 2027. godine.

Obaveze prema Kuvajtskom fondu nastale su po osnovu dva kredita namijenjena za nabavku transportnih sredstava. Prvi kredit, u iznosu od 1.158.845 KM, po ugovoru iz 2000. godine, vraća se u periodu od 10 godina, u 20 šestomjesečnih rata, uz kamatu od 3,5 % i grace period od 2 godine. I drugi kredit, u iznosu od 2.500.000 KM, po ugovoru iz 2006. godine, odobren je na period od 42 mjeseca, uz kamatu koja se utvrđuje na nivou šestomjesečnog EURIBOR-a + 3 % na godišnjem nivou i uz grace period od 6 mjeseci. Veći dio kredita je otplaćen.

U skladu sa zahtjevima iz standarda, na datum bilansa izvršen je prenos obaveza koje dospijevaju do 1 godine sa dugoročnih na kratkoročne.

Dugoročna razgraničenja i rezervisanja u najvećem dijelu se odnose na odložene prihode po osnovu donacija Kantona, Grada Sarajeva i općina.

U okviru **kratkoročnih finansijskih obaveza**, tekući dio dugoročnih obaveza po osnovu finansijskih kredita iznosi 813.303 KM, a primljeni avansi od kupaca 237.298 KM.

Obaveze prema dobavljačima iskazane su u iznosu od 3.411.018 KM. Starosna struktura ovih obaveza na datum bilansa je slijedeća:

do 15 d.	do 30 d.	do 60 d.	do 90 d.	do 120 d.	do 180 dana	do 360 dana	preko 360 d.
741.005	133.313	1.245.342	1.119.045	69.143	40.183	22.906	40.080

Provedenom revizijom utvrdili smo da su:

- **nepravilno iskazane obaveze prema dobavljačima za 44.757 KM, koliko iznosi dugovni saldo na istoj poziciji. Od navedenog iznosa 14.611 KM odnosi se na avansne uplate u 2008. godini, dok se preostalih 30.146 KM odnosi na prenesena salda iz ranijeg perioda.**

Navedenim računovodstvenim postupcima i knjiženjima troškovi poslovanja nisu iskazani u periodu njihovog nastanka, što nije u skladu sa priznavanjem rashoda i obaveza.

Preporuka:

Preispitati iskazana dugovna salda na kontima dobavljača i pravilno evidentirati svaku pojedinačnu stavku.

4.8 Kapital

Na datum bilansa, kapital Društva iskazan je u slijedećim iznosima:

	31.12.2008.	31.12.2007.
KAPITAL	20.130.464	20.027.088
- Osnovni (upisani, registrovani) kapital	10.000	10.000
- Pozitivni efekti revalorizacije	12.845.798	12.845.798
- Revalorizacione rezerve ostalih materijalnih sredstava	6.195.779	6.195.780
- Akumulirana (zadržana) dobit	975.511	784.145
- Neraspoređena dobit tekuće godine	103.376	191.365

Osnovni kapital utvrđen je Odlukom Skupštine Kantona Sarajevo o usklađivanju statusa sa Zakonom o javnim preduzećima, broj: 01-05-27988-7/05, od 07.10.2005. godine. Na osnovu iste odluke, Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu broj: UF/I-2582/05, od 20.04.2006. godine registrovan je osnovni, upisani i uplaćeni kapital u novcu u iznosu od 10.000 KM. Prilikom predmetnog usklađivanja osnivač nije definisao status preostalog, većeg dijela kapitala.

Postupak upisa i registracije osnovnog kapitala Društva urađen je kao da se radi o pravnom licu koji se tek osniva, zanemarujući činjenicu da se radi o subjektu koji posluje duži vremenski period, a koji raspolaže sa značajnim sredstvima i ima već stvorene obaveze. Provedenim postupkom registracije osnovnog kapitala došlo je do njegove značajne neusklađenosti sa računovodstvenog aspekta, obzirom da je paragrafom 49. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja definisano da je „vlasnički kapital ostatak sredstava (imovine) pravnog lica nakon odbitka obaveza“. Na poziciji „Upisani i uplaćeni vlasnički kapital“ iskazuje se vrijednost kapitala koji je uplaćen prilikom osnivanja pravnog lica, kao i naknadna povećanja i smanjenja vrijednosti osnovnog kapitala po bilo kojim osnovama. Naknadna povećanja i smanjenja osnovnog kapitala treba da prati i izmjena Statuta i upis u sudski registar. Povećanje osnovnog kapitala uglavnom se provodi efektivnim povećanjem (novim uplatama u novcu) i povećanjem nominalne vrijednosti postojećih udjela, odnosno, pretvaranjem dijela dobiti ili rezervi čime se ne mijenja struktura i vrijednost imovine. Sve ovo treba da prati i promjena materijalnih odredbi osnivačkog akta i/ili Statuta, na osnovu odluke skupštine društva.

Positivni efekti revalorizacije i revalorizacione rezerve iskazane su kao najveći dio preostalog kapitala. Iste pozicije mogu se iskazivati samo po osnovu procjene stalnih sredstava i rezultat su usklađivanja i očuvanja vrijednosti kapitala sa tržišnom vrijednošću, shodno zahtjevima iz MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna sredstva. Obzirom da nije vršena procjena stalnih sredstava, nije bilo osnova iskazivati ove pozicije. Stoga i iskazani pozitivni efekti revalorizacije i revalorizacione rezerve nisu rezultat usklađivanja i očuvanja vrijednosti kapitala, već u biti predstavljaju kapital proizišao iz višegodišnjeg redovnog poslovanja, a koji je formiran još prije upisa i registracije njegovog osnovnog dijela u iznosu od 10.000 KM.

Akumulirana dobit predstavlja neraspoređenu dobit iz prethodnih perioda.

Preporuka:

Utvrđiti stvarnu strukturu kapitala u skladu sa računovodstvenim propisima i izvršiti usklađivanje registrovanog kapitala sa knjigovodstvenim.

4.9 Prihodi

Prema finansijskim izvještajima, prihodi su iskazani u slijedećim iznosima:

	01.01. - 31.12.2008.	01.01. - 31.12.2007.
PRIHODI	45.225.166	41.593.063
Prihodi od prodaje	32.626.568	29.311.029
- prihodi od usluga	31.206.068	28.700.299
- prihodi od prodatih proizvoda	1.087.679	479.968
- prihodi od ostalih dobara	331.821	129.762
- prihodi od zakupnina i najamnina	1.000	1.000
Prihodi od finansiranja – prihodi od kamata	164.721	163.109
Prihodi – dobiti od prodaje stalnih sredstava	11.509	81.106
Ostali prihodi	12.422.368	12.037.819
- Prihodi od tekućih subvencija, dotacija i donacija	9.365.654	10.000.696
- Naplaćena otpisana potraživanja	2.177.551	1.723.882
- Prihodi po ostalim osnovama	879.163	313.241

Prihodi su priznati u skladu sa objavljenim računovodstvenim politikama. Prihodi od prodaje priznati su na osnovu ispostavljenih faktura za izvršene usluge i prodaju dobara, u iznosu umanjenom za PDV. Prihodi od dotacija priznati su u momentu uplate sredstava na transakcijski račun. Osnovne cijene usluga javne higijene utvrđuje Vlada Kantona, po osnovu koji se i ostvaruju najznačajniji prihodi.

Prihodi od prodaje ostvareni su po osnovu obavljanja osnovne djelatnosti. U odnosu na prethodnu godinu ovi prihodi veći su za 11,31 %. Najveći su ostvareni po osnovu izvršenih usluga obavljanja javne higijene, od kojih su najznačajniji:

- prihodi od usluga - odvoz otpadaka pravnim licima i građanima, u iznosu od 17.703.909 KM;
- prihodi od usluga - građenje, u iznosu od 7.557.280 KM. Radi se o izvršenim radovima i uslugama na rekonstrukciji i sanaciji saobraćajnica;

- prihodi od usluga – zimska služba, u iznosu od 2.480.109 KM. Radi se o izvršenim uslugama za zimsko održavanje, koje su fakturisane Direkciji cesta Kantonalnog ministarstva prometa i komunikacija;

- prihodi od usluga – garaže, u iznosu od 1.336.088 KM;

- prihodi od usluga – parking karte, u iznosu od 1.053.208 KM;

Ostali prihodi od usluga odnose se na izvršene radove postavljanja horizontalne saobraćajne signalizacije, rušenja dotrajalih stambenih objekata, uklanjanje nelegalno postavljenih panoa, parking naljepnice, parkomat, usluge pauk službe i sl.

Prihodi od prodatih proizvoda odnose se na prodaju asfalta pravnim licima.

U okviru **ostalih prihoda** najznačajniji su prihodi od subvencija, dotacija i donacija, u iznosu od 9.365.654 KM. Najveći dio u iznosu od 8.665.811 KM dobiven je u vidu tekućih dotacija iz Budžeta Kantona za usluge kolektivne zajedničke potrošnje. Iste su realizovane putem nadležnog resornog Kantonalnog ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša. Uplate su vršene mjesečno. Dio doznačenih sredstava odnosio se na subvencije komunalnih redara. Obračunati dio tekućih donacija u stalna sredstva iznosio je 629.049 KM, dok je 70.794 KM doznačeno po osnovu uklanjanja divljih deponija.

Prihodi od **naplaćenih otpisanih potraživanja** iznosili su 2.177.551 KM.

Prihodi od finansiranja uglavnom se odnose na kamate po osnovu naplaćenih kamata od utuženih potraživanja.

U okviru **prihoda po ostalim osnovama** najznačajnije se odnose na oprihodovane zastarjele obaveze po osnovu poreza na promet iz ranijeg perioda u iznosu od 675.473 KM.

4.10 Rashodi

Prema finansijskim izvještajima Društva, rashodi su iskazani u slijedećim iznosima:

	01.01. - 31.12.2008.	01.01. - 31.12.2007.
RASHODI	45.110.304	41.370.874
Operativni rashodi	40.608.176	41.370.874
Finansijski rashodi	174.436	158.962
Ostali rashodi	4.327.692	4.929.414

Rashodi su priznati u bilansu uspjeha na osnovu direktne povezanosti između nastalih troškova i specifičnih stavki prihoda, po principu sučeljavanja prihoda i rashoda, u skladu sa vlastitim politikama i općeprihvaćenim računovodstvenim načelima. Priznavanje rashoda vršeno je istodobno i sa priznavanjem povećanja obaveza ili smanjenja sredstava. Kamate pozajmljenih sredstava su priznate u iznosu koji se odnosi na iznos uplaćenih sredstava po osnovu kamata.

Ukupni rashodi u 2008. godini su za 9,04 % veći od ostvarenih rashoda u prethodnoj godini.

Operativni rashodi obuhvataju troškove prodatih proizvoda, roba, dobara i usluga, uključujući i troškove uprave, prodaje i administracije.

U okviru operativnih rashoda, najveći su **troškovi poslovanja u iznosu od 36.878.892 KM**. Najznačajniji su troškovi primanja zaposlenih, utrošene sirovine, materijal, energija i rezervni djelovi, amortizacija i ptt usluge.

Troškovi primanja zaposlenih u iznosu od 24.625.026 KM predstavljaju 2/3 ili 66,77 % ukupnih troškova poslovanja. Ove troškove čine **plaće i naknade plaća** u iznosu od 19.619.091 KM i **ostali troškovi zaposlenih** u iznosu od 5.005.935 KM. Osnov za obračun i isplatu plaća i naknada plaća je Pravilnik o radu, Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti komunalnih djelatnosti i pojedinačni ugovori o radu. Radna mjesta vrednovana su brojem bodova koji se množi sa vrijednošću boda. Vrijednost boda utvrđuje direktor. Zbog nedostatka sredstava, plaće nisu isplaćivane prema Kolektivnom ugovoru, već prema utvrđenoj vrijednosti boda od 319 KM. Sindikalni odbor dao je saglasnost na ovakav način obračuna, sve do promjene materijalnih mogućnosti. Nije bilo slučajeva isplata plaća ispod zajamčene plaće u Federaciji BiH. Najviša neto plaća iznosi 3.138 KM, a najniža 459 KM. Prosječna isplaćena neto plaća u 2008. godini iznosila je 792 KM.

Troškovi zaposlenih koje čine naknade za topli obrok u iznosu od 3.391.390 KM, regres za godišnji odmor 898.089 KM, naknade troškova prevoza 691.132 KM i ostali troškovi zaposlenih 25.324 KM obračunati su i isplaćeni u skladu sa važećim propisima i vlastitim aktima.

Utrošene sirovine i materijal iskazani su u iznosu od 2.002.889 KM, **utrošena energija** 2.761.209 KM, a **rezervni djelovi** 1.188.132 KM. Nismo revidirali ove troškove, osim u dijelu koji se odnosi na potrošnju goriva. Provodi se kontrola potrošnje goriva po vozilima. Izvještaji o potrošnji goriva sačinjavaju se mjesečno i u toku je utvrđivanje normativa za svako vozilo, shodno preporukama Odjela za internu reviziju.

PTT usluge iskazane su u iznosu od 544.741 KM. Najveći dio ovih usluga u iznosu od 324.823 KM odnosi se na usluge BH Pošte po osnovu izvršenih usluga dostave računa građanskim i pravnim licima za odvoz otpada, dok se iznos od 131.510 KM odnosi na izvršene usluge naplate računa. Ugovor o naplati računa nije zaključen za 2009. godinu. Zbog provizije koju sada plaćaju korisnici usluga za očekivati je neredovan i manji priliv sredstava po ovom osnovu, što bi Uprava trebala analizirati.

Finansijski rashodi odnose se na kamate po kreditima i negativne kursne razlike.

U okviru **ostalih rashoda**, najznačajniji u iznosu od 4.049.392 KM odnose se na ispravku vrijednosti i otpis nenaplaćenih potraživanja. Nenaplaćena potraživanja u iznosu od 3.811.802 KM ispravljena su na teret rashoda, na osnovu odluka direktora Društva. Preostali iznos od 237.590 KM odnosi se na sumnjiva, neutužena potraživanja iz ranijeg perioda koja su otpisana na osnovu odluke Nadzornog odbora.

4.11 Finansijski rezultat

U revidiranoj godini ostvarena je neto dobit u iznosu od 103.376 KM, dok je gubitak od operativne aktivnosti iznosio 7.991.101 KM. Gubitak iz djelatnosti posljedica je neekonomske, niže cijene od stvarne cijene koštanja usluga javne higijene koje je utvrdio osnivač. Nedostatna sredstva za redovno obavljanje komunalnih djelatnosti i poslovanja obezbjeđuju se samo u Budžetu Kantona, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima. Međutim, ni ova sredstva nisu dovoljna da u postojećim uslovima privređivanja, u okviru raspoloživih kapaciteta i resursa obezbijede potpunu primjenu Kolektivnog ugovora. U sadašnjim uslovima privređivanja važeći Kolektivni ugovor nije primjenjiv i nije realno očekivati njegovu potpunu primjenu, jer je isti potpisan na nerealnim osnovama.

4.12 Nabavke

Planiranje nabavki vrši se na godišnjem nivou. Godišnji Plan nabavki sadrži potrebne specifikacije i predviđena novčana sredstva. Izuzetak su pojedini slučajevi koji su provedeni tokom godine za potrebe i po zahtjevu općina. Revizijom smo utvrdili da su za sve nabavke provedeni postupci propisani Zakonom o javnim nabavkama BiH, podzakonskim i vlastitim aktima. Ukupna vrijednost provedenih postupaka u 2008. godini iznosila je 8.379.645 KM, od čega: 39 otvorenih postupaka u vrijednosti od 6.191.317 KM, 177 postupaka putem konkurentskih zahtjeva u vrijednosti 1.484.910 KM i direktnih sporazuma u vrijednosti od 703.418 KM. Nabavke goriva i bitumena u 2008. godini vršene su po osnovu zaključenih okvirnih sporazuma. Postupci ovih nabavki provedeni su u 2006. godini. Metodom uzorka revidirali smo procedure provedenih postupaka u vrijednosti od 4.046.189 KM što je 48,29 % u odnosu na ukupnu vrijednost nabavki provedenih u revidiranoj godini.

Revidirali smo slijedeće otvorene postupke:

- Nabavka i transport soli za zimsko održavanje cesta na području Kantona Sarajevo – Izabrani ponuđač: “Unipromet” Sarajevo; Vrijednost ugovora: 733.700 KM;
- Nabavka i isporuka građevinskog materijala – Izabrani ponuđač: “Hidrogradnja” Pogon Sigma Sarajevo; Vrijednost ugovora: 434.031 KM;
- Nabavka kontejnera – Izabrani ponuđač: “Gradatin” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 364.279 KM;
- Nabavka mašine i prikolice za obilježavanje puteva – Izabrani ponuđač: “Tehnologija” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 305.253 KM,

- Nabavka autosmećara Variopress i Rotopress – Izabrani ponuđač: “Gradatin” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 671.586 KM;
- Nabavka specijalnog vozila za održavanje puteva u ljetnim i zimskim uslovima – Izabrani ponuđač: “Gradatin” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 299.500 KM;
- Nabavka teretnog vozila – Izabrani ponuđač: “F Autocentar” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 135.450 KM;
- Nabavka teretnog vozila – Izabrani ponuđač: “Auto Track Trade” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 229.790 KM;
- Nabavka radova na isporuci i ugradnji kombinovanih gorionika i uvođenje plina na Asfaltnu bazu Rajlovac – Izabrani ponuđač: “Elkomont” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 163.993 KM;
- Nabavka kanalizacione armature i livenih željeznih stubića – Izabrani ponuđač: “Livnica” d.d. Visoko; Vrijednost ugovora: 107.968 KM;
- Izrada oborinske kanalizacije s nabavkom i ugradnjom polupropilenskih i poluetilenskih cijevi za uličnu kanalizaciju na području općine Ilidža – Izabrani ponuđač: Vodoprivredno društvo “Bosna” Sarajevo; Vrijednost ugovora: 117.836 KM;
- Nabavka i ugradnja kompozitne geomembrane za vodozaštitno područje općine Ilidža – Izabrani ponuđač: “Nival” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 183.456 KM;
- Nabavka putničkih vozila – Izabrani ponuđač: “AC Quatro” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 130.000 KM;

Revidirali smo i manji broj provedenih postupaka nabavki putem konkurentskog zahtjeva, i to:

- Isporuka i ugradnja saobraćajne signalizacije (odbojne ograde) – Izabrani ponuđač: “Unioninvest Izgradnja” d.d. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 56.119 KM;
- Usluge laboratorijskog ispitivanja asfaltnih mješavina – Izabrani ponuđač: “Putna laboratorija” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 31.906 KM;
- Nabavka i isporuka kanalizacione armature i livenih željeznih stubića – Izabrani ponuđač: “Livnica” d.d. Visoko; Vrijednost ugovora: 30.689 KM;
- Nabavka rebrastih cijevi za kanalizaciju – Izabrani ponuđač: “Bosnaplast” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 29.835 KM;
- Nabavka i isporuka automatskog pres kontejnera – Izabrani ponuđač: “Tehnix” d.o.o. Sarajevo; Vrijednost ugovora: 20.798 KM;

U svim revidiranim postupcima utvrdili smo da su ispoštovane procedure propisane Zakonom o javnim nabavkama BiH, njegovim provedbenim aktima i vlastitim aktima. Odluke o izboru najpovoljnijih ponuđača donio je direktor. Verifikaciju i kontrolu nabavljenih roba, radova ili usluga, u ovisnosti o vrsti i vrijednosti nabavki, izvršila su odgovorna lica, skladištari ili komisije. Ispostavljeni računi ili situacije po osnovu isporučenih roba, izvršenih radova i usluga računski su provjereni, likvidirani i ovjereni. Nismo utvrdili razlike i odstupanja fakturiranih cijena ili značajnijih količina u odnosu na ugovorene.

5. KOMENTAR

Društvo je u ostavljenom roku dostavilo komentar na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja, broj: 6447/09, od 26.06.2009. godine. U komentaru se navodi da nemaju primjedbi na isti i da će date preporuke obavezno ispoštovati.

**Direktor sektora
za finansijsku reviziju javnih preduzeća**

Ismeta Junuzović, dipl.oec.

Vođa tima
Sead Čorbo, revizor za finansijsku reviziju, dipl.oec.

Član tima
Seida Isaković, pomoćnik u finansijskoj reviziji, dipl.oec.